

Chemoradiotherapie van de endeldarm

Naam behandelend radiotherapeut:

.....

Uw behandelend arts heeft endeldarmkanker bij u vastgesteld. In deze folder vindt u informatie over de behandeling. Deze bestaat uit bestraling (radiotherapie) van uw endeldarm (rectum) in combinatie met chemotherapie. Vóór de behandeling krijgt u een voorlichtingsgesprek en een CT-scan.

In deze folder geven wij u ook instructies die u vóór de CT-scan en vóór elke bestraling moet opvolgen. Lees deze informatie daarom goed door. Algemene informatie over de CT-scan en de bestraling kunt u vinden in de folder Afdeling Radiotherapie.

Wat is endeldarmkanker?

De endeldarm is het laatste deel van de dikke darm; het stuk darm voor de sluitspier en anus (poepgat). Endeldarmkanker (rectumcarcinoom) is een kwaadaardige tumor in het rectum (endeldarm). Uw behandelend arts legt u uit waarom er bij u chemoradiotherapie wordt geadviseerd.

Waaruit bestaat de behandeling?

De behandeling bestaat uit 25 bestralingen in combinatie met het slikken van tabletten chemotherapie. De bestralingen vinden plaats over een periode van 5 weken. Tijdens deze periode slikt u deze tabletten elke dag om de werking van de bestraling te versterken. Het doel van de behandeling is de tumor te verkleinen. Daardoor kan de tumor tijdens de operatie beter in zijn geheel verwijderd worden. Dit zorgt ervoor dat de kans dat de tumor terugkomt kleiner wordt.

Na deze 5 weken volgt een wachtperiode van 6 - 8 weken. In deze wachtperiode werkt de chemoradiotherapie nog door. Daarna krijgt u opnieuw onderzoek, onder andere een MRI van het bekken. Na een periode van ongeveer 4 weken volgt de operatie.

Blaasinstructie vóór CT-scan en vóór elke bestraling

Deze blaasinstructie moet u opvolgen vóór de CT-scan en vóór elke bestraling:

- 1 uur voor de CT-scan of behandeling plast u uit. Daarna drinkt u 2 grote glazen water ($\pm \frac{1}{2}$ liter).
- Na de CT-scan of behandeling mag u naar het toilet.

CT-scan

Vóór de CT-scan moet u deze blaasinstructie opvolgen. De CT-scan is na het voorlichtings-gesprek. De MBB'er (Medisch Beeldvormings- en Bestralingsdeskundige) loopt met u mee naar de afdeling Radiotherapie. Daar neemt u plaats in de wachtruimte. De MBB'er haalt u daar ook weer op. In de CT-ruimte helpen zij u om in de goede houding op de behandeltafel te gaan liggen. Nadat de CT-scan is gemaakt, leggen de MBB'ers uw houding vast met 2 tatoeëerpunten. Deze tatoeëerpunten zijn nodig om u tijdens de bestralingen steeds in de goede houding op de behandeltafel te leggen.

Op basis van de CT-scan maken de MBB'ers samen met de bestralingsarts een bestralingsplan.

Hoe verloopt de bestraling?

Vóór elke behandeling moet u de blaasinstructie opvolgen. De behandeling is op de afdeling Radiotherapie. Een MBB'er haalt u op in de wachtruimte en brengt u naar de bestralingsruimte. Als u voor de eerste keer komt, krijgt u een korte uitleg over de behandeling.

De MBB'ers leggen u in de juiste houding. Zij stellen het bestralingstoestel in en brengen de tafel in positie. Daarna verlaten zij de ruimte om de bestraling te starten.

De behandeling doet geen pijn. Bij iedere behandeling wordt tijdens de bestraling een scan gemaakt om de positie te

controleren. Het is belangrijk dat u tijdens de bestraling stil en rustig blijft liggen. De MBB'ers laten u weten als u weer mag bewegen.

Bijwerkingen en adviezen tijdens de bestraling

Het is niet te voorspellen hoeveel last u kunt krijgen van de bijwerkingen. Sommige mensen hebben er veel last van, anderen merken weinig tot niets. De volgende bijwerkingen kunnen optreden.

Vermoeidheid

Dit kan optreden in de loop van de behandeling. Zolang u er geen last van heeft, kunt u actief zijn zoals u gewend bent. Wanneer u vermoeidheidsklachten krijgt, probeer dan uw activiteiten hierop aan te passen. Neem dan ook voldoende rust.

Plasklachten

Bij bestraling van dit gebied kan het zijn, dat u in de loop van de serie bestralingen vaker moet plassen. Ook kan het plassen een branderig gevoel geven. Als u hier veel last van heeft, meldt dit dan aan de MBB'ers. Zij overleggen zo nodig met de bestralingsarts.

Irritatie van de darm

Door de bestraling kan de darm geïrriteerd raken. U kunt last krijgen van diarree, obstipatie, loze aandrang, darmkrampen of wat bloed en slijm bij de ontlasting. Als dit gebeurt, meldt dit dan bij de MBB'ers. Zij kunnen u eventuele voedingsrichtlijnen geven.

Huidreactie en huidverzorging

Als u last krijgt van een huidreactie in de bilnaad, kunt u cetomacrogolcrème smeren om de huid te verzachten. Ook bij een huidreactie op een andere plek op uw lichaam, bijvoorbeeld op uw buik, rug of in de zij, kunt u de huid insmeren met cetomacrogolcrème.

U kunt zich gewoon wassen en douchen met zeep zoals u gewend bent. Als de huid in het bestralingsgebied rood is, dep deze dan voorzichtig droog. Overleg over het gebruik van eventuele hydraterende crème. Cetomacrogolcrème, is bijvoorbeeld toegestaan. Als de huid ontveld raakt, krijgt u van de radiotherapeut-oncoloog, of de MBB'er verdere uitleg over de verzorging.

Als u geen huidklachten heeft, zijn zwemmen en saunabezoek toegestaan in de behandelperiode. Bij huidklachten overlegt u met uw radiotherapeut-oncoloog of en wanneer dit wel of niet verstandig is.

Gebrek aan eetlust en voeding

Sommige mensen ervaren een veranderde of verminderde eetlust in de behandelperiode. Als u merkt dat u hier last van heeft of u merkt dat u afvalt, kunt u in overleg met uw behandelend arts een afspraak bij een diëtiste maken. De diëtist kan u adviseren hoe u hiermee om kunt gaan en hoe u op gewicht kunt blijven.

Tijdens de behandelperiode kunt u gewoon blijven eten wat u gewend bent. Als u klachten heeft, wees dan voorzichtig met voedingsmiddelen die de darmactiviteit stimuleren. Denk hierbij aan scherpe kruiden, vetrijke maaltijden, alcohol, koolzuurhoudende dranken en voedingsmiddelen die gasvorming veroorzaken, zoals bonen, kool, uien, prei, peulvruchten, knoflook en kauwgom. Gebruik vezelrijke voeding. Drink voldoende vocht; 1,5 - 2 liter per dag, tenzij u een vochtbeperking heeft.

Meer informatie kunt u vinden in de folder 'Voeding en kanker' van het KWF: <https://www.kanker.nl/algemene-onderwerpen/voeding/wat-kunt-u-doen/problemen-met-voeding-door-kanker#show-menu>

Seksualiteit en vruchtbaarheid

Deze behandeling kan invloed hebben op seksualiteit en vruchtbaarheid. Bij vrouwen komt er tijdens bestraling van de endeldarm ook straling in de vagina, de baarmoeder en de eierstokken. Jonge vrouwen kunnen hierdoor eerder in de

overgang raken, ophouden met menstrueren en onvruchtbaar worden. Bij vrouwen kan de vaginawand tijdens de bestraling geïrriteerd raken en gevoelig zijn bij aanraking. Over het algemeen wordt gemeenschap dan afgeraden.

Bij mannen komt er tijdens de bestraling van de endeldarm ook straling in de prostaat, de zaadblaasjes en in de teelballen.

Hierdoor kunnen erectieklachten (impotentie) en onvruchtbaarheid ontstaan. Ook kan het orgasme anders zijn dan voor de behandeling. Bijvoorbeeld een zogenaamd 'droog' orgasme waarbij geen zaadlozing is, of pijn bij het klaarkomen. Gemeenschap mag/kan wel tijdens de behandeling, maar is voor de partner alleen veilig met een condoom. Dit is vanwege de chemotherapie.

Door de behandeling is het mogelijk dat de behoefte aan seksueel contact afneemt. Factoren zoals bijvoorbeeld vermoeidheid kunnen hierbij een rol spelen. Als zich problemen op seksueel gebied voordoen, kunt u dit met uw behandelend arts bespreken.

Bijwerkingen op de langere termijn

Naast de bijwerkingen die u tijdens de behandeling ervaart, zijn er ook bijwerkingen waarvan u pas na maanden of jaren last kunt krijgen. Deze klachten ontstaan door een soort verlittekening van het behandelde gebied.

Huid

De huid kan wat donkerder van kleur blijven, voornamelijk op de stuit. Er kan een probleem zijn met de wondgenezing in het bestraalde gebied.

Blaas

Door de behandeling (voornamelijk door de operatie) kan het zijn dat u vaker en kleinere beetjes per keer moet plassen dan voor de behandeling. Ook kan het moeilijker zijn om de plas goed op te houden. Dit kan lijden tot ongewenst urineverlies (incontinentie).

Darmen

De endeldarm heeft een tijdelijke opslagfunctie voor ontlasting. Tijdens de operatie verwijdert de chirurg (een gedeelte van) de endeldarm. Het bovenliggende stuk dikke darm (de S-vormige darm) wordt aangesloten op de overgebleven rest van de endeldarm of op de anus. Dit betekent dat er dan minder tijdelijke opslagruimte is. Hierdoor kan uw ontlastingspatroon veranderen. Het kan zijn dat u vaker naar het toilet moet en dat de ontlasting dunner is dan voor de behandeling. Ook kunnen er problemen ontstaan met het ophouden van de ontlasting; bijvoorbeeld in de vorm van 'natte winden' of zelfs ongewild verlies van ontlasting. Sommige mensen krijgen een (tijdelijk of blijvend) stoma en moeten de verzorging daarvan leren.

Seksualiteit

Als gevolg van de operatie (en bestraling) kunnen mannen impotent worden. Bespreek eventuele behandelmogelijkheden hiervoor met uw eigen radiotherapeut-oncoloog of chirurg. Als dat nodig is kan hij/zij u doorverwijzen naar een specialist.

Vrouwen kunnen last hebben van vaginale droogheid. Ook kan er pijn bij het vrijen ontstaan. Glijmiddel kan dan een oplossing zijn. Heel soms komen er verklevingen van de vagina voor na de bestraling en operatie. Vanaf ongeveer 6 weken na de bestraling en later vanaf 6 weken na de operatie is gemeenschap weer toegestaan. Als u problemen of pijn heeft tijdens de gemeenschap, bespreek dit dan met uw radiotherapeut-oncoloog of chirurg.

De arts kan u adviseren om vaginale zetpillen met vrouwelijk hormoon of een tampon met vaseline in te brengen voor de nacht (preventief of bij klachten).

Wat kunt u na de chemoradiotherapie verwachten?

De klachten kunnen de eerste 1 tot 2 weken na de behandeling nog toenemen. Daarna treedt er herstel op. Vaak voelen patiënten zich ongeveer 4 weken na de chemoradiotherapie een stuk beter. De vermoeidheid blijft vaak het langst aanwezig.

Aan het einde van de serie chemoradiotherapie krijgt u controleafspraken met uw radiotherapeut-oncoloog. In de

eerste weken na de behandeling zijn deze afspraken vaak telefonisch. U kunt in deze periode vragen hebben. Belt u gerust om deze te stellen.

De behandeling werkt na de laatste bestraling nog meerdere weken door. Ongeveer 6 weken na de laatste bestraling krijgt u onderzoeken om te zien hoe de tumor gereageerd heeft en of er niet onverwacht nieuwe problemen zijn ontstaan.

Meestal wordt er een nieuwe MRI-scan van de endeldarm gedaan. Het hele behandelteam bekijkt de uitslagen van de onderzoeken. Daarna krijgt u een afspraak met de chirurg. Deze bespreekt het vervolgadvis met u. Dit is meestal een operatie.

Extra informatie

Voor extra informatie kunt u de website van de afdeling Radiotherapie raadplegen: www.hagaradiotherapie.nl of kijken op www.kanker.nl

Contactgegevens

Als u vragen heeft, kunt u contact opnemen met de polikliniek Radiotherapie, bereikbaar:

- van maandag tot en met vrijdag
- van 8.00 uur tot 16.30 uur
- telefoon (070) 210 2659

Wat vindt u van deze patiënteninformatie?

Wij horen graag uw mening over deze folder. Wilt u na het lezen enkele vragen beantwoorden? U vindt de vragen via deze link: <https://folders.hagaziekenhuis.nl/2228>. Dank u wel.

Spreekt u geen of slecht Nederlands?

De informatie in deze folder is belangrijk voor u. Als u moeite heeft met de Nederlandse taal, zorg dan dat u deze folder samen met iemand leest die de informatie voor u vertaalt of uitlegt.

Do you speak Dutch poorly or not at all?

This brochure contains information that is important for you. If you have difficulty understanding Dutch, please read this brochure with someone who can translate or explain the information to you.

Czy Państwa znajomość języka niderlandzkiego jest żadna lub słaba?

Informacje zawarte w tym folderze są ważne dla Państwa. Jeśli język niderlandzki sprawia Państwu trudność, postarajcie się przeczytać informacje zawarte w tym folderze z kimś, kto może Państwu je przetłumaczyć lub objaśnić.

Hollandaca dilini hiç konuşamıyor musunuz veya kötü mü konuşuyorsunuz?

Bu broşürdeki bilgi sizin için önemlidir. Hollandaca dilinde zorlanıyorsanız, bu broşürü, size tercüme edecek ya da açıklayacak biriyle birlikte okuyun.

إذا كنتم لا تتحدثون اللغة الهولندية أو تتحدثونها بشكل سيء إن المعلومات الموجودة في هذا المنشور مهمة بالنسبة لكم. إذا كانت لديكم صعوبة في اللغة الهولندية، فاحرصوا عندئذ على قراءة هذا المنشور مع شخص يترجم المعلومات أو يشرحها لكم.

237820102023